

FOLKTINGET

Justitieminister
Tuija Brax

Ärade minister,

Svenska Finlands folkting vänder sig till er för att diskutera behovet av ett regelverk för utvärdering av de språkliga konsekvenserna av statliga och kommunala reformplaner.

De språkliga rättigheterna har en berättigad tyngd i Finlands lagstiftning tack vare grundlagens bestämmelser om de grundläggande fri- och rättigheterna, som reviderades år 1995. Språklagen förnyades år 2004, och denna samt talrika bestämmelser i speciallagstiftningen preciserar de språkliga grundrättigheterna. Folktinget konstaterar att de språkliga rättigheterna har ett starkt lagenligt skydd i Finland, men att det ändå förekommer till och med allvarliga brister på individnivå i tillämpningen av språklagstiftningen.

Det finländska samhället har genomgått genomgripande strukturreformer under 1990-talet och 2000-talet. Omstruktureringen gäller främst den statliga lokal- och regionalförvaltningen, men motsvarande utveckling är aktuell också i kommunerna. Aktuella reformer är bland annat kommun- och servicestrukturreformen samt revideringen av statens regionförvaltning. Strukturreformerna i landet berör även rättsväsendet.

Folktinget ser med oro på denna verksamhet, eftersom det har visat sig att ett syfte med strukturreformerna är större förvaltningsenheter samt krav på kostnadsinbesparingar och ökad produktivitet. Det verkar som om statsmakten ofta prioriterar detta framför åtgärder som direkt syftar till att främja de grundläggande språkliga rättigheterna.

Folktinget har under årens lopp lyft fram det viktiga i att språkliga konsekvenser utvärderas i reformplaner inom förvaltningen. I nuläget finns det inga lagfästa krav på att statliga och kommunala reformplaner ska innehålla en utvärdering av språkliga verkningar. Enligt regeringsprogrammet för statsminister Matti Vanhanens II regering (19.4.2007) kommer emellertid utvärderingen av de språkliga verkningarna av de största statliga och kommunala reformprojekten att regleras.

Enligt Folktingets mening bör det kommande regelverket förpliktiga lagberedningen att utvärdera de språkliga verkningarna av reformprojekt inom förvaltningen. Regelverket bör fastslå vilken enhet eller instans som ansvarar för den språkliga utvärderingen. Det bör dessutom ge ramarna för hur den språkliga servicen säkerställs när myndigheterna upphandlar offentlig service. Uppföljningen av de språkliga verkningarna har en central betydelse; för detta behövs ett regelbundet förfarande med berättelser eller motsvarande samt oberoende utvärderingsinstrument.

FOLKTINGET

Folktinget ser detta regelverk som en nödvändig förutsättning för att lagberedningen ska kunna utarbeta förslag och beslutsfattarna ta ställning till dessa i belysning av de språkliga grundrättigheterna. Folktinget ber därför er, fru minister, vidta behövliga åtgärder för att fullfölja syftet med den nämnda skrivningen i regeringsprogrammet.

Svenska Finlands folkting hänvisar till detta och överlämnar Folktingets syn på villkor som lämpligen bör beaktas vid utvärderingen av språkliga verkningar.

Helsingfors den 7 maj 2008

SVENSKA FINLANDS FOLKTING

Ulla-Maj Wideroos
folktingsordförande

Kimmo Sasi
II vice ordförande

SPRÅKLIGA VERKNINGAR AV STATLIGA OCH KOMMUNALA REFORMPROJEKT UTVÄRDERAS

Enligt Folktinget bör åtminstone följande punkter beaktas när de språkliga verkningarna av statliga och kommunala reformprojekt utvärderas.

- Språkstatistik. Språkstatistik tas fram i form av uppgifter om både antalet och andelen finsk- och svenskspråkiga personer under en viss tidsaxel fram till och med nuläget. Därtill behövs det en uppskattning över antalet enspråkigt finska och svenska personer, så att lagberedaren och beslutsfattarna får en nyanserad uppfattning om språkliga rättigheter och behov.
- Språklig indelning. Kommunernas språkliga ställning och övriga regionindelningar som är relevanta för respektive strukturreform kartläggs.
- Reformförslagen. På vilket sätt säkerställer förslagen båda språkgruppernas möjligheter att leva och verka på sitt eget språk i praktiken? Finns det förslag som har direkta eller indirekta negativa verkningar för den språkliga jämställdheten? Vilka åtgärder kommer att vidtas för att uttryckligen förbättra språkminoritetens ställning i enlighet med grundlagen och språklagen?
- Konkurrensutsättning. Hur säkerställer förslagen den språkliga servicen när myndigheten upphandlar tjänster av andra tjänsteproducenter?
- Sakkunniga. Representanter både för central, regional och lokal nivå hörs inom beredningen. Dessa sakkunniga ska också ge sin syn på vilka språkliga verkningar förslagen kan ha för den språkliga minoritetens rätt till service på sitt eget språk. Om förslagen har en uttrycklig språklig dimension hörs alltid sakkunniga som representerar den språkliga minoriteten.
- Remissutlåtanden. Också remissinstanser som inte uttryckligen representerar den språkliga minoriteten uppmanas ta ställning till språkliga verkningar i sina remissvar.
- Framtidsanalys. I utvärderingen av språkliga verkningar tas också framtidsperspektivet med. Verkningar som upplevs som marginella på kort sikt kan ha avgörande konsekvenser för myndigheternas språkservice på till exempel 20 års sikt.
- Uppföljning. Berättelser och motsvarande som utarbetas inom förvaltningen innehåller en utvärdering av språkliga verkningar, om dessa gäller reformer med betydelse för de grundläggande språkliga rättigheterna. Dessutom finns det en regelbunden och obligatorisk utvärdering av språkliga konsekvenser genom oberoende uppföljningsinstrument. Ett sådant kunde utgöras av språkbarometern, som har utarbetats av Institutet för finlandssvensk samhällsforskning vid Åbo Akademi och Finlands Kommunförbund.